

Ivan Pregelj: Matkova Tina

Avtor: Miha Jančič, G 4. B

Mentorica: Mojca Stare Aljaž, prof.

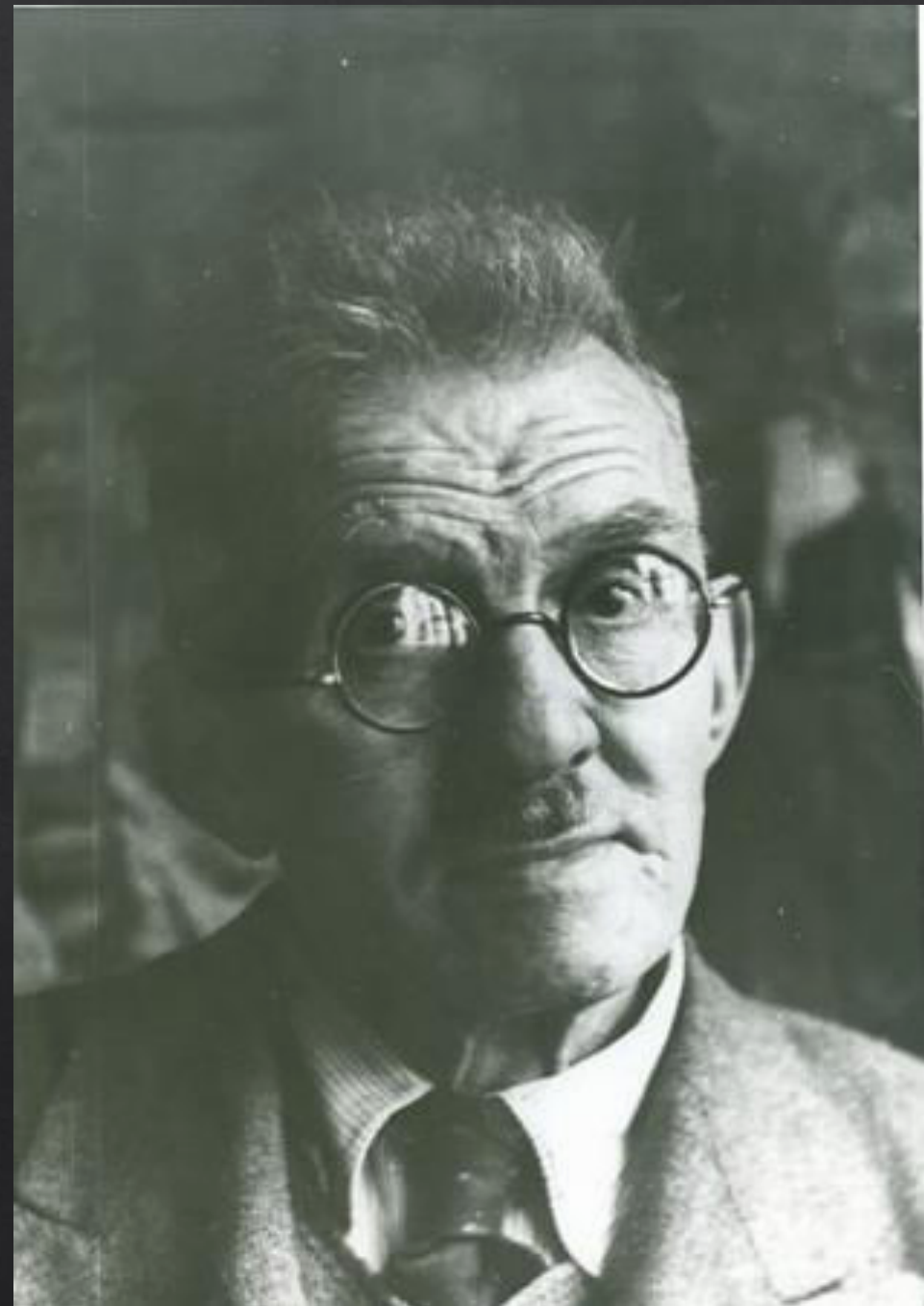
Ivan Pregelj

- ◆ Rojstvo (27. oktober 1883, Sveta Lucija na Soči (Most na Soči)):
 - ◆ rojen v obrtniški družini:
 - ◆ oče Mohor – krojač,
 - ◆ mati Marija.
 - ◆ starša umrla pri osmih letih.
- ◆ Šolanje:
 - ◆ župnik Jožef Fabijan,
 - ◆ Gorica (gimn. 1894-1903),
 - ◆ Dunaj (1904) – slavistika in germanistika,
 - ◆ 1908 je promoviral z disertacijo,
 - ◆ profesor v Gorici, Pazinu, Idriji, Kranju in Ljubljani.

Ivan Pregelj

- ◆ Delovanje:
 - ◆ pesnik: pesniška zbirka Romantika (1907),
 - ◆ ljudsko slovstvo: Mlada Breda (1913),
 - ◆ proza: Tlačani (1905-1906, roman, izdano 1927 v knjigi Tolminci), Matkove Tine prečudno romanje (1921, novela),
 - ◆ Izbrani spisi I-X (1928-1935, **Matkova Tina**).
- ◆ Smrt (1960, Ljubljana)

Matkova Tina

*

Odslej ni več hitela, ni več mislila, ni hotela nič več ...

Šum ljudi jo je obudil iz *mrtvila* in se je popolnoma zavedala; obšel jo je sram in strah. Ko pa je srečala drugo gručo ljudi, se je nekako umirila in je z bolešno radovednostjo iskala v obrazih. Bili so čudni, kakršnih ni videla do tedaj: oči so bile nemirne, kakor blodne, lica so bila razvlečena prečudno; usta gibljejo, a ne govore; vsako čelo je nenaravno zgrbančeno. *Njej se je čudno zagabilo*: Ti obrazi so videli Janezovo smrt. Pogledala je v polje, da ni bruhnila. Potem je stala nenadoma za ljudmi, ki so se zgnetli na kup ob cesti. Prav tam blizu so bila mestna vrata. Hotela je mimo ljudi k vratom, skozi katera so še vedno vreli ljudje. Slišala je zavzet glas in je pogledala v smeri, kamor je nekdo pokazal:

»Že vise, tam, glejte!«

Videla je čez množico. Tam so stali neobtesani drogov, ki so jih *pognali* ob cesti v tla. Na drogovich so viseli razmesarje-

mrtvilo – (eksp.) stanje brez volje do dejavnosti
njej se je čudno zagabilo – zazdelo se ji je ogabno
pognati – (pren.) zabiti

ŠEST NOVEL

ni udi človeških teles. Tina je začela drgetati in se sesedla. Oči ni odmaknila od tam, kjer *so se* ljudje *pehali*, ji zdaj zaslanjali pogled, zdaj odgrinjali. Prav nobene hude bolesti ni čutila. Bila je blazna, blodna od skrajnega hrepenenja. Z otroško topostjo je govorila sama sebi:

»Janez, tvoje roke, tvoje noge!«

Sonce, ki se je dvignilo visoko, ji je žgalo v pleča, vrat in desno stran lica. Njena zavest je vsebolj gasnila. Že ni več čutila, da so ljudje blizu. Bilo ji je, kakor da stoji v daljni samoti sama in tiha in da kliče samota sama ob njej venomer:

»Janez, tvoje roke, tvoje noge! ...«

Kakor nekaka *ljutost* jo je pognala bliže in se je prerila skozi ljudi, ki so bili redkejši. Na drogove ni pogledala, samo v *černida*, ki je stražil ob drogovich, je uprla oko in vprašala:

»Pa kje je glava?«

Černid *ji je molče obrnil ledja*. Nekdo v ljudeh je rekel trpko:

»Glavo je pozabil pri Pevmi.«

Vprašala je, kje je Pevma, in so ji rekli, naj gre ob mestu. Šla je. Vprašala je še nekajkrat po glavi.

Neki moški se je ozrl za njo in menil glasno:

»Prekleta baba. Kako je radovedna!« Potem je našla Janezovo glavo, stopila prav k drogu in zajecljala:

»Saj me vidiš, saj gledaš!«

pehati se – suvaje se premikati skozi množico ljudi
ljutost – (zastar.) divjost
černid – vojak kmečke vojske, vpoklicane za obrambo mest
molče obrniti ledja komu – brez besed obrniti komu hrbet

Walter Dreyer, MATKOVA TINA

Dvignila je roke in se hotela vzpeti ob drogu navzgor. Černid, ki je stražil, jo je prijel trdo čez prsi, jo odmaknil in dejal v nerodni furlanščini:

»Čiali la, che porca! Glej jo, svinjo!«

*

Povzetek dela:

1. Vaščani se odpravljajo na sojenje voditeljem tolminskega kmečkega upora v Gorici, med njimi je tudi župan Volč, Matko.
2. Tina, zaročenka Janeza Gradnika, se odpravi na pot malo pozneje.
3. Romarji nadaljujejo pot. Matko, Tinin oče, se po prividu Tine vrne nazaj v Volče.
4. Romarji se ustavijo in počijejo.
5. Tinina naporna pot zaradi nosečnosti. Hude bolečine zaradi otroka. Ustavi se v Solkanu. Zasliši zvonove in teče proti Gorici. Zvonenje se ustavi in Tina ne hiti več.
6. Vstopi v mesto in se odpravi do mrtvega zaročenca. Hoče mu poljubiti odsekano glavo a ji stražar ne pusti.
7. Prespi v jezuitski cerkvi, naslednji dan pa se odpravi proti domu.
8. Na poti domov jo zopet prime huda bolečina, zato leže na tla. Zaradi prekomerne bolečine začne moliti Mariji. Tinine krike slišijo bližnje vašcanke, ki pa najdejo Tino mrtvo, ob njej je pa ležal živ otrok

Zgradba in analiza

- ◊ Delo je razdeljeno na osem neoštevilčenih poglavji.
- ◊ Zunanja zgradba povezana z notranjo:
 - ◊ prepletanje središčnega motiva (Tinina pot) ter zgodovinskega dogodka (sojenje),
 - ◊ oba izhajata iz ljubezni (osrednji: ljubezen do Janeza; zgodovinski: ljubezen do pravice),
 - ◊ stopnjevanje osrednjega motiva,
 - ◊ oba motiva se končata tragično.
- ◊ Slog (sinkretizem):
 - ◊ simboli (zvonovi),
 - ◊ realistične prvine (zgodovinska tema, natančni opisi dogajalnega časa in prostora),
 - ◊ baročne prvine (nasprotje med duhovnim in telesnim doživljanjem poti),
 - ◊ modernistične prvine (notranji monolog),
 - ◊ svetopisemske prvine (Tinine molitve, njena želja, da bi poljubila Janezovo mrtvo glavo (Saloma)).

Zgradba in analiza

- ◇ Zgodba zasnovana tradicionalno (romantični realizem – sledi stvarnemu toku dogodkov).
 - ◇ razdeljena na tri (motivne) dele:
 - ◇ 1. razpoloženje soseske in Tinina duševnost (spopad moči in volja do življenja),
 - ◇ 2. Tinino srečanje z obešenimi uporniki,
 - ◇ 3. Tinina notranjost (bitka med Tinino voljo do življenja in močjo se zaključi s porazom moči)
- ◇ Smiselna dopolnitev in zaključek ljubezenskega motiva iz romana Tolminci.
- ◇ Obdobje: književnost med vojnama (1918-1940).
- ◇ Značilnosti:
 - ◇ ekspresionistična in ženska novela (strjeno, zgoščeno, dramatično dogajanje),
 - ◇ ekspresionizem (razcepljeni jaz Tine – nasprotje med duhovno voljo in telesno močjo),
 - ◇ montaže,
 - ◇ personalni pripovedovalec.

Ideja

- ◊ Nadaljevanje Tininega in Janezevega življenja prek njunega otroka.
- ◊ **ŽIVLJENJE JE TISTO, KI PREMAGA SMRT.**

Vrednotenje

- ◊ Veliko arhaičnega jezika.
- ◊ Tragični konec.
- ◊ Zanimiva tematika.

- ◊ Ali bi danes tvegali zdravje/življenje otrok?

Viri:

- ◇ <https://www.slovenska-biografija.si/oseba/sbi457498/>
- ◇ <http://www.primorci.si/osebe/pregelj-ivan/553/>
- ◇ https://sl.wikipedia.org/wiki/Ivan_Pregelj
- ◇ Jesenovec Ana, Lenardič Jaka. 2016. Književnost na maturi 2017. Mengeš. Založba ICO, d. o. o.
- ◇ Pregelj Ivan. Avtorica spremne besede Neva Šolinc. 1999. Matkova Tina. Ljubljana. Gyrus.

HVALA ZA POZORNOST

Vprašanja?